بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2021/HC-A/034
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވި ފަރާތް: ހުސައިން އިބްރާހީމް، މ.އަންދަލޫސް / މާލެ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ޤާޟީ އަމުރު (ބަންދުން ދޫކޮށްލުން)

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީސް:

ފަނޑިޔާރު ޒާހިދު ޒަކަރިއްޔާ
ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ސަމީރު
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ނިމުނު ތާރީޚު: 05 ރަޖަބު 1442
17 ފެބްރުއަރީ 2021

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރުވުނު ތާރީޚް:

26 ޛުލްޤަޢިދާ 1442
08 ޖުލައި 2021

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 145-B6(665-2020)ABA/2021/05
- ނިންމި ބެންޗް: ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 10 ޖަނަވަރީ 2021
- ނިމުނު ތާރީޚް: 17 ޖަނަވަރީ 2021

ފަނޑިޔާރު ފާތިމަތު ފަރުޒީނާގެ ރައުޔު (ފަނޑިޔާރު އަލީ ސަމީރު އާއި ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު ތާއީދު ކުރައްވާ.)

ތަޢާރުފު:

1. މިއީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B6(665-2020)ABA/2021/05 ކޯޓު އަމުރު އެކޯޓުން ނެރެފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށްބުނެ، އެ އަމުރު އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުއްވުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ފަރާތަކީ، މ.އަސްޒެރުސް، ހުސައިން އިރުފާން އެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް:

2. މ.އަސްޒެރުސް، ހުސައިން އިރުފާންގެ މައްޗަށް ކަށަވަރުކޮށް ޖުރިމްތަކުގެ ދަޢުވާ[1] އާއި ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވެއެވެ.

3. ބުނެވުނު މައްސަލައިގައި، ކްރިމިނަލް ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން[2] 3 ސެޕްޓެމްބަރު 2020 ވަނަ ދުވަހު މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްގެ ބަންދުގެ ދަށަށް އޭނާ ގެންދެވުނެވެ.[3] މިމައްސަލައާ ގުޅިގެން ހުސައިން އިރުފާން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމުގައި ކަންތައް ހިނގާފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

3.1 18 ސެޕްޓެމްބަރު 2020 ގައި، ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ކުށާއި ގުޅިގެން މީނާ ދުރުކޮށްލައިފިނަމަ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް އުފެދިދާނެކަމަށް ބަލައި ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް އަމުރު[4] ކުރެވުނެވެ.

---

1 ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 665/Cr-C/2020 ދަޢުވާ
2 ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/HA/2020/201 އަމުރު
3 މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު TD129248 ހައްޔަރުކުރެވޭ މީހާގެ މައުލޫމާތު ފޯމް
4 ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2020/2333 (18 ސެޕްޓެމްބަރު 2020)

3.2 ބުނެވިދިޔަ ބަންދުކުރުމުގެ އަމުރު[5] މުރާޖަޢާކޮށްދިނުމަށް ޕޮލިހުން އިޖުރާއާތުގެ ފަރާތުން އެދުމުން، ޕޮލިހުން އިޖުރާއާތުގެ މައްސަލަ ތަޙުޤީޤު ކުރުމުގެ މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު ނެތި މައްސަލަ ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފައިވާއިރުވެސް ކޯޓު އަމުރަކީ، ޤާނޫނާއި ޚިލާފު ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފު، މިސާ ކޮށްޖެހިއްޖެ ޤާނޫން ރިމާންޑް ޤަވާއިދު ބަޔަކުތަކުން ބަދަލުކުރުމަށް ހުރިއިރު، ޝަރުޢީކޯޓުން ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް ކުރިމިނަލް ކޯޓުން އަމުރު[6] ކުރުވުނެވެ.

3.3 ޕޮލިހުން އިޖުރާއާ ޝަރުޢީކޯޓުން ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް ކުރިމިނަލް ކޯޓުން ނެރުއްވި އަމުރު[7] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން، މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/202 ޤަޟިއްޔާއިން އެމައްސަލަ ބަލައި، އެއަމުރަކަށް ބަދަލު ގެނައުމަށް ހުކުމްކުރެވުނެވެ. އެޤަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ އަލީގައި ޕޮލިހުން އިޖުރާއާގެ ބަންދުމުގެ ގޮތުގައި ނިންމަވާފައިވާ ކަނޑައެޅުނެވެ.

3.4 މިދެންނެވި ފަދައިން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން މިއަމުރު މުރާޖަޢާކުރިނުމަށް އެދި ކުރިމިނަލް ކޯޓަށް 2021 އޮކްޓޫބަރު 22 ވަނަ ދުވަހު ހުށަހެޅުމުން، ޕޮލިހުން އިޖުރާއާ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކުރުމަށް އަމުރުކުރެވުނެވެ.[8]

ޤާނޫނު ނަންބަރު: 2020 /21 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2012 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) އަށް 3 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު)ން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ވ) އަށް ގެނެވުނު އިސްލާހަކީ ތިޔާގެކޮށްކަން ޕޮލިހުން އިޖުރާއާ ބަންދުގައި ބަހައްޓަން ނިންމާފައިވާ

[5] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2020/2333 (18 ސެޕްޓެމްބަރު 2020) ކޯޓު އަމުރު

[6] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2020/2475 (ކޯޓު އަމުރު މުރާޖަޢާކުރަން ގޮތުގެ ނިންމުން)

[7] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2020/2475 (ކޯޓު އަމުރު މުރާޖަޢާކުރަން ގޮތުގެ ނިންމުން)

[8] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B6(665-2020)ABA/2021/05 އަމުރު

ނިންމުން މުރާޖަޢާކޮށްދިނުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން 10 ޖަނަވަރީ 2021 ގައި ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުމުން، ހުސައިން އިބްރާހީމް ޝަރުޢީކޮށް ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އަމުރު[9] ކޮށްފައިވެއެވެ. އެއަމުރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ."ހުސައިން އިބްރާހީމް ބަންދު މުރާޖަޢާކުރުމަށް 17 ޖަނަވަރީ 2021 ދުވަހު ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސަސްގެ ފަރާތުން ބައިވެރިވި ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސަސްގެ މެޑިކަލް އޮފިސަރުންގެ ފަރާތުން ހުސައިން އިބްރާހީމް މިއަދުގެ ވަގުތުއްގައި ޑޮކްޓަރަށް ދައްކާފައިވާކަމާއި، ފިޒިއޯސްގެ ކަންތައްތަކާއި ގުޅިގެން ބޭސްފަރުވާދީފައިވާކަމާއި އަދި ނަފްސާނީ ޑޮކްޓަރަށް ދައްކާނީ މިއަންނަ ހަފްތާގެ ދުވަހެއްގައިކަމަށް ތަފްޞީލުތަކަށްކަމާއި، އަދި ޝަރީޢަތުން މިހާރުގެ ބަލި ހާލަތު ގުޅޭ ގޮތުން ކުރި ސެލްފުރޫމަކަށް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސަސްއަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ޖަވާބުދާރީވެވަޑައިނުގަންނާތީ، މިފަރާތުގެ ބަލި ހާލަތު ގޯސްވެ ސިއްޙީގޮތުން ބޮޑު ގެއްލުންތަކެއް ލިބިދާނެކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ޤަބޫލުކުރެއްވުމާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/208 ގެ ޤަޟިއްޔާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ހުސައިން އިބްރާހީމް ޝަރުޢީކޮށް ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް"

4. އިސްވެ ދެންނެވުނު ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B6(665-2020)ABA/2021/05 ކޯޓު އަމުރު (އަމުރު ބާޠިލްކުރުން) ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ބަލާފައި ވަނީ އެ މައްސަލައެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް:

[9] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B6(665-2020)ABA/2021/05 އަމުރު

5. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B6(665-2020)ABA/2021/05 އަމުރު އުވާލުމުން ނުރުހުންވެފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ، އެ އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި ނުކުތާތައް ހުށަހަޅައި ބަޔާންކުރުމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދައްކާފައި ވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ:

5.1 ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B6(665-2020)ABA/2021/05 (17 ޖަނަވަރީ 2021) ކޯޓު އަމުރަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، 59 ވަނަ މާއްދާއާއި، 60 ވަނަ މާއްދާއާއި ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ނެރުއްވާފައިވާ އަމުރެއްކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

5.2 ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B6(665-2020)ABA/2021/05 (17 ޖަނަވަރީ 2021) ކޯޓު އަމުރަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި "މަތީ މަރުތަބާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އެއަށްވުރެ ދަށު މަރުތަބާގެ ކޯޓުތަކުން ތަބާވާންވާނެ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ނެރުއްވާފައިވާ އަމުރެއްކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުގެ 1 ވަނަ ނުކުތާ : ޖިނާއީ ބޮޑު ކުށެއްގައި ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ މީހަކު ބަންދުން ދޫކުރުން

6. ހުސައިން އިބްރާހީމްގެ މައްޗަށް އުފުލިފައިވަނީ މަސްތުވާތަކެތީގެ ޖަރީމާތަކުގެ ދައުވާއެއް ކަމަށްވާއިރު، މިމައްސަލައިގެ ވަރަށްގެންވާ އުސޫލާ ކަންތައްތަކާ[10] ދިރާސާކޮށް މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށްޓަކައި މިސާ

[10] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 665/Cr-C/2020 ޤަޟިއްޔާގައި ހުރި ހިނގާފައިވާގޮތް

ޝަރީޢަތް ނިމުންދުން ބަންދުގައި ބަޔާންދިން ޖެހޭކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެއެވެ. އެހެންކަމުން މިމައްސަލައިގައި ޝަރުޢީއެހެން ބުނެއިން އިތުރުން ބަންދުން ދޫކުރެވިފައިވާ މުއްދަތާ ހިލާފަށް ކަމަށް މިންވަރުގައި ދައުލަތުން ފާހަގަކުރެއެވެ.

7. ދައުލަތުގެ އިސްތިއުނާފީ ދަޢުވާ ނުކުތްގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކުން ޝަރީޢަތް ނިމުންދުން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް އަމުރުކުރުމުގައިވާ ފާހަގަތަކަށް އިސްތިއުނާފު ހާލަތަކުގައި ބަންދަށް ލުއެއް ދެވިދާނެކަމަށް ދައުލަތުން ދެކޭފަދަ ކަން އެނގެއެވެ. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ އަމުރުގައިވެސް ބުނެފައިން އިތުރުން ބަންދުން ދޫކުރެވިފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނު އަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފަދަ ސަބަބެއް ނެތިގެންކަމަށް ބަޔާންކުރެވެއެވެ. އަދި ހުށަހަޅާ އެކަށީ ނިންމަވާފައިވާ، ޝަރީޢަތުން މީހާގެ ބަލި ހާލަތާ ގުޅޭ ޑޮކްޓަރުން ކުރި ސްޓޭޓްމަންޓަކަށް ކަރުދާސްތަކާ ސަރވިސަސްއަށް އެކަށީގެންވާ ޑޮކްޓަރުގެ ޖަވާބުދާރީވެވަޑައިންނަވާތީ، މިފަދަ ބަލި ހާލަތު ގެސްޓްގެ ސިވިލްރީޑޮކްޓަރ ޑޮކް ގެއްލުންތަކެއް ލިބިދާނެކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ފެންނާތީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-A/208 ފަސްއިއްޔާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ޝަރުޢީއެހެން ބަންދުން ދޫކޮށްދިނުކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން، މިމައްސަލައިގައި ބުނެއިން އިތުރުން ބަންދުން ދޫކުރެވިފައިވާ އާންމު ބަލި ހާލަތު ބަލައި އިސްތިއުނާފު ހާލަތުގެ ދަރުންކަން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ އަމުރުންނާއި ދައުލަތުގެ އިސްތިއުނާފީ ފުރުޞަތުގެ އެނގޭއިރު، އަދި ކުރުގެ ބާވަތާއި މައްސަލައިގެ ވަޒަންވެރިކަމާ ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު އާންމު އުސޫލުން އިސްތިއުނާފު ދައްކާ ފަހަރު ބަންދުގައި ހުންނަންޖެހޭކަމަށް އެފަދަ ފެންވަރުވެސް ޝަރީޢަތުގެ މަޤާމުގައި ބޭނުންކުރާވާއިރު، ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފު ފުރަތަމަ ނުކުތާއާ ގުޅޭގޮތުން، މިހިނދުގައި، މިކަމުން އިތުރަށް ގޮތެއް ނިންމަން ޖެހޭ ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

އިސްތިއުނާފުގެ 2 ވަނަ ނުކުތާ: ސިވިލް ޙާލަތެއް ރިޢާޔަތްކޮށް ބަންދަން ލުއި ދިނުން

8. މިމައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާގައި ދައުލަތުން ސުވާލު އުފައްދާފައިވަނީ، ޙުކުމައިން އިޖުރާއަތުގެ ބަންދަން ލުއި ދީފައިވަނީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝާމިލް[11] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާއި ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެއެވެ.

9. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝާމިލް ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> "ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ބަންދުކުރެވޭ ފަރާތުގެ ސިވިލް ޙައްޤު ހިފެހެއްޓުމަށް ދުވަސް ތަޙުގީގުގައި ބަންދުކުރުމުގައި ހުށަހެޅޭ އެ ފަރާތަށް ދިފާޢު ފަހުރާ ނުލިބި އެ ފަރާތުގެ ފުރުޞަތުން ނުވަތަ ސިވިލްޙައްޤު ބޭނުން ގެއްލުވުމެއް ޢިބާރާތްކަމަށް ގެއްލުވުމުގެ ވަކި ސަބަބުތަކެއް ހުރި ނަމަ، ނުވަތަ ބަންދުގައި ދަތުރުގައި ބަޔާންކުރެވޭ ފަރާތް ދަތުރުގައި ބަންދުކުރުވި ނަމަ ގޮތުން ހިފުމުގެ ކުރީގައި ހިޔާލު ނުކުރެވި އެ ކުރުމަކީ ފުރުޞަތުން ނުވަތަ ސިވިލްޙައްޤު ބޭނުން ގެއްލުވުމެއް ޢިބާރާތްކަމަށް ދޭހަވާ ވަކި ސަބަބުތަކެއް ހުރި ނަމަ ނުވަތަ ސަބަބެއް ނުވަތަ ބަޔާންކުރެވޭ ފަރާތް ހިފެހެއްޓުން ކަނޑައަޅާ ކުރުމަކީ، އެ ފަރާތަށް ހިފެހެއްޓުމަށް ބެލެވޭ އެކަށީގެންވާ ބަންދަން ފުރުޞަތު ދީފައި ވަނީ ކަމަށް އެކަމުގެ ބަޔާން ނުވަތަ ޝަރުޢީ ޙުކުމެއް ދޭހަވާ ފަރާތެއް ބަންދުން ދަސްކޮށްދިނުން ކަމަށް ދޭހަވާ ކުރުމަކަށެވެ." **މިފަދައިންނެވެ.**

10. މި ޤަޟިއްޔާއިން ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނީ އުސޫލަކީ، ޖިނާ ބަންދުގައި ހުރި މީހެއްގެ ބަންދަށް ލުއި ދީފިނަމަ، އެ ފަރާތަށް ދިފާޢު ފަހުރާ ނުލިބި އެ ފަރާތުގެ ފުރުޞަތުން ނުވަތަ ސިވިލްޙައްޤު ބޭނުން ގެއްލުވުމެއް ޢިބާރާތްކަމަށް ދޭހަވާ ވަކި ސަބަބުތަކެއް ހުރިނަމައެވެ.

[11] 2018/HC-A/208

11. ހުސައިން އިޢުތިރާފުގެ ބަދި ގާތްގަނޑަކަށް ބުން އެނގޭ ފާހަގަކޮށްފައިވާ އެއްޗަކީ ޖަޒީރާ ބަޔާނުގައި ބޭނުންކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި 2019 ވަނަ އަހަރު ތަޙްޤީޤުކުރެވުނު ގޮތެވެ. ހުސައިން އިޢުތިރާފުގެ ބަޔާން ދީފައިވާ ކޯޓުން ހުށަހެޅި ބިޔާނުގައި ވާގޮތުން[12] މިކަން އެނގެއެވެ.

12. ހުސައިން އިޢުތިރާފު ދީފައިވަނީ ފާހަގަކޮށްފައިވާ ގޮތުން މި މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން ބަންދުކުރި ފަހުން ޖަރީމާގެ ...

13. އަދި، ކްރިމިނަލް ކޯޓުން މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރު އެކަންކަން ސާބިތުކުރުމަށް ދައުލަތުން ފުރުސަތު ދިނުމަށް ހުސައިން އިޢުތިރާފުގެ ބަޔާން ބޭނުންކޮށްފައެވެ. މިކަމުގައި ކަންކަން ދެނެ ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ ...

14. މި މައްސަލައިގެ 7 (ހަތެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނިންމަން ޖެހޭ ބޮޑުތަކުގެ މައްސަލައެއް ކަމުގައި ވާތީ އެއީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ އަމުރު[13]ގައި ބަޔާނު ކުރެވިފައިވާ އަދާކުރުމުގައި ހިނގާފައިވާ ކަންތައްތަކެއް ...

ޝަރީޢަތުގެ ބަޔާނެއް މިފަދަ ...[14] ހިނދެއް ވާނެއެވެ.[15]

15. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ބަންދު މަޖިލީހުގެ ...

ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

[12] ... 97582 ...

[13] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B6(665-2020)ABA/2021/05 އަމުރު

[14] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި 11 ޖަނަވަރީ 2021 އަދި 17 ޖަނަވަރީ 2021 ގައި ބޭއްވުނު އަޑުއެހުންތަކުގެ ...

[15] ...ގެ ނަންބަރު 95-CR/145/2021/15 (11 ފެބްރުވަރީ 2021) ސަބަބު އަދި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-L/95/2021/11 (11 ފެބްރުވަރީ 2021) ސަބަބު.

15.1 ހުސައިން އިޙުސާނުގެ ބަލިޔާރުކަމުގެ ކަންކަން 7 ޑިސެންބަރު 2020 ގައި ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައާއި އަދި އޭގެ ކުރިން ބޭއްވުނު އަޑުއެހުންތަކުގައިވެސް ހުސައިން އިޙުސާނު ޝަރީޢަތުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނެސްފައިވާނެކަމަށް ބުނެފައިވާކަން؛

15.2 އެހެންނަމަވެސް 11 ޖަނަވަރީ 2020 ވަނަ ދުވަހު ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ބައިވެރިވި ދައުލަތުގެ ވަކީލުންނަށް އެމަޢުލޫމާތު ލިބިފައިނުވާކަމާއި އަދި މައްސަލައިގައި ފައިލުން އެކަން އެނގެން ނެތްކަމަށް ބުނެފައިވާކަން؛

15.2.1 11 ޖަނަވަރީ 2021 ހުސައިން އިޙުސާނުގެ ފަރާތުން *"އެޑްވޮކޭޓުގެ ފައިލްސްގެ ކަންތައް ހުންނާތީ އިންނާނީ މިކޮޅުގަ ބެހެއްޓިފައި. އަދިވެސް އެކަމަކު ޤާނޫނީގޮތުން ދެއްކޭ ގޮތެއް ނެތް. އަޑުގަނޑު މިއީ ކުރިންވެސް ޕްރައިވެސީގެ [illegible] ކޮށްފައި އިންނާނީ. ދުވަސް ފަހަކު ކުރިން ޖެހިއްޖެއްޔާ އެއީ ވަރަށް ސްކްރީނުގެ އެކަތިން ޖެހި ބޯކޮށް އިންނަނީ. ދުވަސް މިހާރު ކުދިކޮށް ވެރިން ބޭނުން ޖެހިއްޖެ އިނީ ނުހުރެވިގެ. އަޑުގަނޑު ފުރަތަ ކުރުމާ ކަންތައްތަކެއްކޮށްފައިވެސް ވަރަށް ދަތި މިއުޅެނީ. ދުރުން ފުދޭ ވަރަކަށް އަޑުއަހަން ބަލަންޖެހޭ މިހާރު ފެނިފައި އޮތީ. އިދިކޮޅު ހަމަށްވެސް ވަރަށް އުނދަގޫ. 2/1/1 އިންޓަރނެޓު މިހާރު އިނީ ފެއިލްވެފަ"* މިގޮތަށް ބުނެފައިވާކަން؛

15.2.2 އެދުވަހުގެ މަޖިލީހުގައި، މިކަމާއި ގުޅިގެން ވީޑިއޯވެސް ކަރުދާސްތަކެއް ސަބުމިޓްކޮށް އިން ހުސައިން އިޙުސާނަށް ފާޑުގާ ފޯ ނުވަތަ ފޯނުން ބަލުވަން ދައުލަތަށް ފުރުޞަތެއް ދިނުމަށް އެދިފައިވާކަން؛

15.2.3 ދެފަރާތަށް ކަންތައްތަކެއް ބެލުމަށް ފުރުޞަތުދިނުމުގެ ގޮތުން ބަންދު މުރާޖަޢާކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ނިންމުން 13 ޖަނަވަރީ 2021 އަށް ކުރިޔަށް ލާޖިން ފަސްކޮށްފައިވާކަން؛

15.3 13 ޖަނަވަރީ 2021 ގައި އަޑުއެހުމުގައި ބޭއްވުމަށް މަސައްކަތްކުރެވުނު ނަމަވެސް މާލޭ ޖަލުގައި ކަރަންޓުކެނޑުމާ ގުޅުމުގައި ޓެކްނިކަލް މައްސަލަތަކެއް ދިމާވެ އަޑުއެހުން ބޭއްވިފައިނުވާކަން؛

15.4 އޭގެ ފަހުން އަޑުއެހުމެއް ބާއްވާފައިވަނީ 17 ޖަނަވަރީ 2020 ގައި ކަމާއި، އެދުވަހުގެ އަޑުއެހުމަށް ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން މުހުލަތެއް ކަނޑައަޅަމުން ސަރުކާރަށް ބައިވެރިކުރުމަށްފަހުވަނީ؛ އަދި އެގޮތުން އެސަރުކާރުގެ މުޖުތަމަޢު ޖުޑީޝަލްގެ ސަރވިސަސް ޕްރިޒަންސް އޭޖެންސީއާއި ދިމާލު ސަރުކާރުގެ އެސަރވިސްތައް ދިމާލު އޭޖެންސީތަކުން ބައިވެރިވިކަން؛

15.5 އެދުވަހުގެ މަޖިލީހުގައި މުއްދަތުގެ ކަނޑައަޅުއްގެ ފަރާތުން ބަދަލުވެއްޖެ ފުރަތަމަ އިދާރާގެ އެދުވަހުގެ ދުވަސްތަކުގައި މާލޭ ޖަލުގައި ފެއިލްވެ މައްސަލަތައްގައި ޖަޒާކަރަނީ ދައުލަތްވެއްޖެކަމަށް. އަދި 5 (ފަހެއް) ދުވަހަށް ބަންދުކުރެއްވިކަމެވެ. ފެއިލްވެ އަލުގެއްދުވަހު ދުވަސް ދުވަސްވީ ފަރާތުގެ ދުވަސް ޝަރީޢަތުން ސިޔާސީ ކަނޑައަޅުއްގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ބަދަލު ބަދަލު އެބަޔާނަށްވެސް ލިބިފައި ނުވާ ކަމެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެކަމާ ދުވަސް ހުއްޓާ ޖަޒާދޭކަން ރިފަރ ކުރެއްވިކަމެވެ.

15.6 އޭގެ އިތުރުން މުއްދަތުގެ ކަނޑައަޅުއްގެ އިން ފާހަގަކުރެއްވި "ހުކުމްތަނފީޒު"ގެ ޢަމަލުތައް ހުރި ކަމަށް ދުސަހިން ދިދުމާ ބަންދުވެއްޖެ ސަރުކާރު ބަލައި ހުކުމަށް ޖަޒާދޭކަން ދުވަސްވަން އިޝްތިހާރު ދީފައިވާކަމެވެ. އަދި، މުއްދަތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ސަރުކާރު ބަލައި ހުކުމަށް ޖަޒާދޭ ޝަރުޢީގައި ހުރުމުން، 20 ޖަނަވަރީ 2021 ގައި އަޑު.އަހާގެ ޝަކުވާ އަދި އަލުއެތެރެކުރުމާ ލިބިފައި ދުސަހިން ދިދުމާގެ ނަން ހިމަނާފައިވާކަމަށް ބަންދުވެއްޖެވެ.

15.7 ދުސަހިން ދިދުމާގެ ފަރާތުން ބަންދުވެއްޖެ އެފަރާތުން ދިމާމާ ދުވަސް ޝަރުޢީ ދަރަޖާގެ 2 މަހަށްވުރެ ގިނަ ދުވަސްވެފައިވާ ކަމަށްވާތީ އެދުވަހު ޖަޒާދޭކަން ދޫކޮށްލިކަމުގައި އެކަމަށް އަދިލަށް ބާރު ލިބިފައިވާކަމެވެ. އަދި ދިމާ ވަކިން ފާހަގަކޮށްފައިވާ 4 ފަހަރުގެ މަތިން ދުސަހިން ދިދުމާގެ ފަރާތުން ޖަލު އޮފީސަރުން

[illegible]

15.8 [illegible] ސިޓީ[16] [illegible]

15.9 [illegible]

15.10 [illegible] 3 [illegible]

16 [illegible] 164-MS/196/2021/16 ސިޓީ

ބުނެފައިވަނީ މިމައްސަލައިގައި ކަންކަން ސާބިތުކުރުމަށް އުޞޫލީގޮތާ ވަގުތު ދެވުން ކަމަށް ޤަބޫލުކުރުމުންނަމަވެސް، މައްސަލައިގެ ބާވަތާއި ސިވިލް އިޖުރާއާތު މިގެ ކުރިންވެސް ޝަރުޙާއެކު ބަންދުން ދޫކުރެވުން އަނެއްކާވެސް ކުރުގެ ވުރިން ތަހުޤީޤުކުރުވިގައިވާ ގަރާރުކަން ވާޖިބު އުފުލުމުގެ ބަންދުން ދޫކުރުވިފައިނުވާ މުޤައްރަރުގެ ސާބިތުކަން އަލީ ނުކުތާކުރެވުން ރިޢާޔަތް ކުރެވިފައިނުވާކަމަށެވެ. މިމައްސަލައިގައި އެކަން އުސޫލީގޮތާ ގުޅިގެން ކަރުދާސްކުރުން ޖަވާބުދާރީވެވިފައިވާ ބަންދުން ދޫކޮށް ދޫކުރުމުގެ ކުރިން އިތުރަށް ކަރަފުރުކުރަނީ ކަންތައްތައް ކަރަފުރުކުރުމުގެ ފުރުސަތު އޮތުކަމައި ތިއްބަވާނުވާތީއެވެ ނަގާނުލުމުގައި އިދާރީ ގޮތުން ޗެކްޕޮއިންޓް ކުރެވޭ ކަރަދާސްތަކާ ސަރުކާރުން އިން އާ އިދާރާގެ ސަފަރުން މައްސަލަ ނިންމުމުގެ ކުރިން އެފުރުސަތުދިނުމަށް ދައުލަތުން އެދި ކަމަށް ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.

ދަޢުވާ ދައްކަން އެދުމުން ދަޢުވާ ދައްކާފައިނުވުން

16. ސިވިލް އިޖުރާއާތުގެ ޤަވާއިދުން، 2 (ދޭއް) މަސް ދުވަސް ވަންދެން ދަޢުވާ ދައްކަން އެދުމުންދާކަމަށް ބަލާއިރު އިރު ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ އެފަދަ އިން އެދިފައިނުވާކަމަށެވެ.

17. ޖަލު ބަންދުގައި ތިބި މީހުން ދަޢުވާ ދައްކަން އެދުމުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ނިޒާމަކީ ކޯޓަށް މިކަމުގެ ޝަރީޢަތުން ސާބިތުކުރުމުން ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ބަންދުގައި ހުންނަ މީހާ ދަޢުވާ ދައްކަން އެދިއްޖެނަމަ އެކަމުގެ އެޕީލް ޝީޓުގައި ނަން ނަންބަރު އެދިފައިވާ ތަރުތީބުން ދަޢުވާ ދައްކަމުން ދަނީ ކަމަށެވެ. އަދި ސިވިލް އިޖުރާއާތު އެގޮތަށް އެދިފައިނުވާތީ ޝީޓުބަލަން އިތުރު ނުކުރެވޭނެކަމަށެވެ. ސިވިލް އިޖުރާ ދަޢުވާ ދައްކާކަން އެދިފައިވާ ތާރީޚަކީ އޭ.ޕީ.ޖީ ތިޔަޓުން ދައުލަތަށް 17 ޖަނަވަރީ 2021 ކަމާއި ހަމަ އެދުވަހު ދަޢުވާ ދައްކާފައިވާނެކަމަށެވެ. ބަންދުގައި ހުރި މީހާ ދަޢުވާ ދައްކަން ބޭނުންވެއްޖެނަމަ އެކަން ނޮޓިސްކުރުމަކީ ކަރަދާސްކުރުމަށް ބަންދުގައިވާ ފަރާތުން ޢަމަލުކުރަންވީ ގޮތަކީ

އަދި މިފަދައިން ސުވާލު އުފެދިފައިވާ ޙާލަތެއްގައި އެކަން ކަނޑައަޅުއްވާނީ ގޮތެއް ސާފުކޮށްދީގެން ޝަރީޢަތުން ސުވާލުކުރުމުން ދައުލަތަށް އެކަން ބޭނުންވިފައެއް ނުވެއެވެ.

18. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ދެކެވިފައިވާ ވާހަކަތަކުން އެނގެނީ ޤާނޫނީ ދައުލަތުން އުޅުނުވެސް ޤާނޫނީ ދައުލަތާއިންވާތީ ބުނެއިން އިތުރާފުގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި މިވާހަކަ ދަޢުވާ ދައުލަތުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ސަރވިސްކުރަނީ މިކަން އަދިސްކުރާ ކަމެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ސަރވިސްކުރަން އަޅުގަނޑު އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ ކާސް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ގައި ނޯޓު ނުކުރާކަން އެނގޭކަމާއި އަދި އެކަމާއި ގުޅިގެން އިތުރު ފިޔަވަޅު ނާޒާކަމާއި އެކި އަޑުއެހުމުގައި އެކި އެކި ވަކީލުން ބާރުއަޅާފައިވާ، ހުރިގޮތް އަޑުއެހުމުގައި ކަނޑަފައިވާ ގޮތް ސާފުކުރުމާކަން މިޙުކުމްގެ އިން އެނގެއެވެ.

19. 11 ޖަނަވަރީ 2021 ގެ އަޑުއެހުމުގައި، ފުރަތަމަ ފަރާތުން ތާރީޚު ފިއިލުން 1 ½ އިންޗިއަށް ފައިބާފައިހުރި ކަމަށް ބުނެފައިން އިތުރާން ވާހަކަދެއްކިނަމަވެސް، ދައުލަތުން މިކޯޓުގެ މަރުޙަލާގައިވެސް ބޭނުނަގައިވަނީ، ޤާނޫނީ ޤައުމުކަމަށް ބުނެއިން އިތުރާން އުޅުން ކަމަށް ޖަޒީރާއިންތަކުން ދައުލަތާއި 17 ޖަނަވަރީ 2021 ގައި ކަމަށްވާތީއާއި ހަމަ އުޅުވައި ބުނެއިން އިތުރާން ޤާނޫނީ ޤައުލީފައިވުމުން ބުނެއިން އިތުރާންގެ ބަދި ޙާލަތު ގުޅިގެން އެކަށީގެންވާ ފަރުވާ ދެވިފައިވާކަމަށް ބެލެވޭކަމަށް. ދައުލަތުގެ ޙާލަތުގައި ބޭނުންގައި ހުރި މިހާ ބަލިގެ ޙާލަތު ބަޔާންކުރާ ޤާނޫނީ ޤައުމުކަމަށް އުޅުމުން ވެސް، ކަންކަމަށްވެސް ޙާޞިލު ތިރިސްބަރު އަދާފައިވާ ބަދަލުގައި ހުރި މިހާ ޤާނޫނީ ދައުލަތުން އެދިފައިވާ ކަމަށް ބެލެވިދާން ކަމަށް ދައުލަތުން ނުދެކެއެވެ.

20. ބަންދުގައި ތިބީ މީހުން ޗޭމްބަރަށް ދައްކައިދިނުމަށް އެދި ހުށަހަޅާފައި ގޮތެއް /ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރެވިފައިވާ ކަން މިމައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާފައެއް ނުވެއެވެ. މިޙާލަތުގައި، ބަންދުގައިވާ މީހަކު ޗޭމްބަރަށް ދައްކައިދިނުމަށް އެދުމުން ޖަލު ބަލަހައްޓާމީހުންގެ ފަރާތުން އެކަށީގެންވާ އަޅާލުމެއް ނުލިބޭކަމަށް ދައުލަތުގެ ވަކީލުންގެ ބަސްފުޅުގައި ޝަރީޢަތުން މަޢުލޫމާތުގައި ތަފާސްކަމާން، އަދި އެކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތް ބެލުމަށް ޝަރީޢަތުން އަންގައިފިނަމަ، އެކަން ބަލައި އެޕީލް ލިސްޓަށް ނަގާ އެކި ސަބަބު ހުރައި އަދި އޭގެ އިތުރުން ބަންދުގައި ހުރިމީހާގެ ނަން އެޕީލްކަން އަރުވައި ޗޭމްބަރަށް ދައްކާނެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެހޭ ކަން ކަށަވަރުކުރުމުގައި، ބަންދު މަޖިލީހަށް ބަސްނޫކުރާ ފާހަގަކޮށް ހަރުދަނާކުރުން، ޕްރޮސީޖަރތަކުގެ ޤާނޫނުތަކުގެ ޢިނާޔަތް އޮތް ކަމުގައި ދެކެވެއެވެ. ކޭސް ޕްރޮސީޖަރސްގައި ލިޔުމުގައި ނަޒަރުން ނުވަތަ ވަކީލު ބަދަލުވުމުގެ ސަބަބުން އެކަން ނޫނީ އުޒުރުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ކަރަންޓު ކަނޑައި އެހެން ސަބަބުތަކުގެ ފަރާތުން އެކަން ނިޒާމްކުރުވިފައި ނުގަޑުކަމަށް ބަންދުގައި ހުރި މީހާ އަށް ތިބެން ޖެހޭ ވަގުތާ ވީހާވެސް ކުރިން ދޭތެ ސަބަބެއް ކަމުގައި ވެގެން ނުވާނެއެވެ. އަދި މިފަދަ ސަބަބުތަކާ ހުރި ބަންދުގައި ހުރި ފަރާތް ޗޭމްބަރަށް ނުދެއްކުނަމަ އޭ ބަންދުގައި ތިބީ މީހުންގެ ބަހަނާތަކާ ދުރު ދަރުމަތުން އިންސާފުވެރިކަމާއި މިންވަރެއްގައި އަޅާލުމުން ކަމުގައި ބާރުވެރިކަމާއި ކަނޑައެޅިފައިވާ ޤާނޫނީ ކަސްޓަޑީގައި އިޖުރާއާތާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެ މަތިން ފިޔަވަޅު އަޅައި ޢިނާޔަތްކުރަންޖެހެއެވެ. އަދި އެޙާލަތުގައި، މައްސަލައިގައި ވަކިވެގެންވާ އެންގެވުމަކީ ކަސްޓަޑީއަކަން ބަލައި ރިޕޯޓްކުރުން އިޖުރާއަކީ ބަންދުގައި ބަހައްޓައި ފަރުވާ ކުރެވޭކަން ދަތިވުން ހިނގައިއްޖެނަމަ ބަންދުގައިވާ މީހާގެ ފުރާނައަށް ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެކަން ޝަރީޢަތަށް ޔަޤީންކޮށްދެއްވާނަމަ، އެއީ ފަހު ހިނގާނެ ދިޔާވަޢެއް ގޮތުގައި، އެފަދަ ފަރާތްތަކުގެ ބަންދަށް ދުލުއް ދިމާވެދާނުގައި އަދުރުން ދަތުރުވެއެވެ. މީގެ ވާޤިޢާއްޔާ، ބަންދުގައި ހުރި މީހާ ޗޭމްބަރަށް ނުދައްކާ ޖަލްސާ ބާއްވާ ނިންމުންތަކަކީ ޝަރީޢަތުގެ ޢަމަލުތަކެއް ކަމުގައި، އަދި އެފަދަ ޖަލްސާތަކުގައި އިއްވޭ ޙުކުމްތަކަކީ ޤާނޫނީ ގޮތުން ބާޠިލު ޙުކުމްތަކެއް ކަމުގައި ބަލަންވާނެއެވެ. މިގޮތުން ބަލާއިރު ޤާނޫނީ ފަރާތުގެ ބަންދުގައިވާ ފަރާތުން ޗޭމްބަރަށް

ދައްކަން އެދުނުކަން ދައުލަތުގެ ކަމާ ބެހޭ މުއައްސަސާތަކުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނައިކަން އެނގެން އޮތުމުގެ އިތުރަށް ޗާޖްކުރަން ދައްކާފައިވާ ސަބަބާއި، ފާއިތުވި މުއްދަތާއި، އެކަމުގައި ކަމާބެހޭ މުއައްސަސާތަކުން އަޅާފައިވާ ފިޔަވަޅުތައް އެކަށީގެންވާ މިންވަރާއި، އެކަމުގައި ފަރާތްތަކުން ނުވާ ކަން ހިނގާ މިންވަރާއި ބޭނުންވާ ފަރުވާ ދިނުމާ ކަށަވަރުކުރުމަށް ޝަރީޢަތުން ކުރެވުނު މަސައްކަތް ހިމެނެއެވެ.

ބަންދުން ދޫކުރުމުގެ ކުރިން ބަލިޔާގެ ބަލި ބާވަތް ކަށަވަރުކުރުމަށް ޝަރީޢަތުން އެކަށީގެންވާ ފުރުޞަތު ދިނީތޯ؟

21. މައްސަލައާ ގުޅިގެން ހުސައިން އިބްރާހިމްގެ ބަލި ބާވަތުގެ ވަރަކަ ތަފްޞީލުކޮށް ޝަރީޢަތުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެންނަވައިދީފައިކަން އެނގެއެވެ. އެގޮންނަމަވެސް، ދައުލަތުން އެއަށް ޖަވާބުދެއްވުމުގައި ބޭނުންވާ އެމަޖުބޫރުކަމާ އެއްޗެހި ލިޔުމެއް ކަމުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނެސްފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

22. ހުސައިން އިބްރާހިމްގެ ބޭސް ފަރުވާ ލިބޭ ކަމާ ގުޅޭ ދައުލަތުން އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ޖަވާބުދާރީ ވެފައިނުވާތީ، ޝަރީޢަތުގެ އިސްތިރާޙަތު، ކަމުގެ ސަމާލުކަމާ ކަމާ ބެހޭ ޖާގަހިމެނޭގޮތުގެ މިހުން ކުޅަން ހާސިލުކުރުމަށް ގެނެސްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހާސިލުކުރުމަށް ހުސައިން އިބްރާހިމްގެ ބަލި ބާވަތާއި ގުޅިގެން ކަންކަން ސާފުކުރުމަށް ކުރަންވާ ޝަރީޢަތުން ގެނެސްދިނުމަށް ކުރެވުނު ގޮތް[17] އިން އެނގެއެވެ.

23. ހުސައިން އިބްރާހިމް ހަމަ އެދުނުގޮތަށް (17 ޖަނަވަރީ 2021- ބަންދުން ދޫކުރި ތާރީޚް) ޗެކްޕޮއިންޓް ދެއްކި ކަމަށް ކަމާބެހޭ ސަރުކާރު އިން ބެލުނުވުމެވެ. އަދި އެދުނުގޮތަށް ޗެކްޕޮއިންޓް 5 (ފަހެއް) ދުވަހުގެ ބޭސް ދިނުމަށް ބެލުނުވުމެވެ. އަދި ފައިސާ ކަންތައްތަކުގައި ހުރިގޮތް ޗެކްޕޮއިންޓްތަކުން ދައުލަތުން ކުރަން އެއް ހަމަޖެހިގެން ވާކަމަށް ބުނެއެވެ. އެގޮންނަމަވެސް، މިފަދަ ކަމުގެ ޝަރީޢަތާއި ހިއްސާކުރެވިއްޖެއެވެ. އަދި ޑޮކްޓަރެއްގެ ޗެކްއަޕެއް އޮޕަރޭޝަނަކީ ބޭނުންވާ އެއްޗެއް އިތުރުން ލިބިގެންވާ ކަމަށްވެއެވެ.

ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ބަންދު މުރާޖަޢާކޮށް ގޮތް ނިންމި ލިޔުމުގައި[18] ހުސައިން އިބްރާހިމްގެ ބަލި ކަމެއް

17 ޖަނަވަރީ 2021 ގައި ބޭއްވުނު އަޑުއެހުން

18 ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B6/AM/2021/01 ކޯޓު އަމުރު މުރާޖަޢާކޮށް ގޮތެއް ނިންމުން

ޚިޔާރުކުރުމަށް ހުށަހެޅިފައިވާކަމަށް ޤަރާރާގޮތަށް ޚިޔާރުކުރައްވާފައި އެކަން ކަނޑައަޅުއްވުމުގެ ގޮތުން މިޝަރީޢަތުން ސުވާލުކުރުމުން ދައުލަތުން ބަޔާންކުރައްވަނީ ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްގެ ސިޓީ[19] ފިޔަވައި ހުސައިން އިބްރާހީމްގެ ބަލި ހާލަތާއި ގުޅޭ އެއްވެސް ޚިޔާރެއް ހުށަހަޅާފައިނުވާކަމަށެވެ.

24. މިމައްސަލައިގައި ދައުލަތުގެ މައިގަނޑު އިސްތިދުލާލަކީ ނުކުތާއަކީ ޖަލު ބަންދުގައި ހުރެގެން ހައިކޯޓުގެ 2018/HC-A/208 ޤަޟިއްޔާގައި ބަންދުގައިވާ މީހުންގެ ޢާއްމު ފުރުޞަތު ދޭން ބޭނުންވާ ބޭސްފަރުވާ ނުކުތާގެ ސަބަބުން އާންމު ފުރުސަތު ނުވަތަ ސިއްރާއީން ބަޔާ ގެއްލުމެއް ތިބިގޮތުން ފެނަކަ ޝަކުވާ ހާޒިރުކޮށްދިނުމަށް ކަމަށްފާހަގަކޮށްފައި އެކަން ކަނޑައަޅުއްވާފައި ބަންދުން ދޫކުރުމުގެ މައްސަލައެވެ. ހުސައިން އިބްރާހީމް ބަންދުގައި ހުރި އިރު އޭނާގެ ބަލިމަޑުކަމާއި ބޭރުން ފަރުވާދޭން ޖެހޭކަމުގެ ލިޔުންތައް ހުށަހަޅާފައިވާކަމަށް ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ޝަރީޢަތުން އެކަން ސާބިތުވާކަމަށް މިއީ ބަންދުގައި ހުރި އަދި ބަލިމަޑުކަން އޮތް ކަމަށް ދައުލަތުން ބެލުމަށްވުރެ މައްސަލައެއް ނެތްކަމަށް ދައުލަތުން ނިންމާފައިވާކަމެވެ. މިމައްސަލައިގައި އެފަދަ ބަލިމަޑުކަން ތަޙުޤީޤުކުރައްވާފައިވާކަން އެނގެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ކަމާއި ބެހޭ ޚިޔާރުކުރުމަށް ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައި ސިއްޙީ ހާލަތާއި ގުޅޭ ނުކުތާއެއް ހުށަހެޅިފައިވާކަމަށް ބަލައި ތަޙުޤީޤު ކުރަން ބަލައި (ފޮރިޖިއުލުކާނަ) ކުރިއަށް ދިއުމަކީ ޖަލު ބަންދުގައި ތިބޭ މީހުންނަށް ބޭސް ފަރުވާ އެދޭ ބަލިމަޑުކަމުގައި އެކަމަށް ފަރުވާލުން ނުތަކީ އަޅައިނުލައި ތިބެވުން ހުރިހާކަމެއް ދޫކުރުމެއްގައި ދެކެމެވެ. ފަސޭހަކުރުވާ ޖިނާއަތާ ބަންދުގައިވާ މީހާގެ ބައްދަލުގެ މުޅިތަކަތަށް ބަލައިގެ ބޭރުން ގެނެސްދޭކަށް ތަކުރާރުކުރާ ފުރުސަތުގޮތުން ފުދޭ ހާލަތުގެ ތަޙުޤީޤުތަކުގެ މަދުކުރުމަށް ދައުލަތުގައި އެދޭ ދައުލަތުގެ ކަމަށް ނިންމުމުގެ އެހެން ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހުސައިން އިބްރާހީމް ފަރާތަށް ބަންދުގައި ގޮތުގައި ބަލައިގަތުމަށް ޝަރުޢީ ގާނޫނީ ބަންދުން ދޫކޮށްލުމުގެ އިސްލާހީ ފުރުސަތު ދޭން ކަނޑައެޅިފައިވާ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައެޅުނު ތަރުތީބުގެ އުސޫލާ ހިލާފު ކަމެއްކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

---

19 މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު 167-MS/196/2021/16 ސިޓީ

25. ދެން މިމައްސަލައިގައި އުފެދޭ ސުވާލަކީ، ދައުލަތުން އެދުނު ފަދައިން ޒޫމްއަރަށް ދެއްކުމަށް އެދުނު ކަމާމެދު ހުށަހެޅުނު ޖިނާއީ ބަޔާނަކަށް ކަނޑައެޅުމުގައި، އަދި ބުސަރިން އިޖުރާއަތުގެ އުފުލަން ޝާހިދުން ދައުވާކުރާ ޤާނޫނީ އިޖުރާއަތުން ހުށަހަޅަން ޖެހޭ ހެކިތަކަށް ބަލާ ކަމެއް އިސްތިޢުނާފް ކޯޓަށް ބާވަތަކަށްތޯއެވެ؟

25.1 ދައުލަތުގެ ފަރާތުން މިމައްސަލަ ޝަރީޢަތް އިސްތިޢުނާފް ކޯޓުގެ ހުކުމަށް ބުސަރިން އިޖުރާއަތުން ޝާހިދުން ދައުވާކުރާ ޤާނޫނީ އިޖުރާއަތުގެ ފަރާތުގެ ފަރާތުން މިޝަރީޢަތް ހުކުމަށް ފައިވާނެއެވެ. އަދި އިސްތިޢުނާފް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރި ކަނޑައެޅުމުގެ އުޅުނުއިޖުރާއަތް ގޮތްތަކެއްފަދަ ނުހިމެނޭ ކަނޑައެޅިފައިވާ ޒޫމް ޝާހިދުގެ ޢަދަދުތަކެއް ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ބާރުތަކެއްވެއެވެ. އަދި، ދައުލަތުން ކުރިމަތިލާ ޝަރީޢަތެއް އުފުލި ފަދައިން ބުސަރިން އިޖުރާއަތުން ޒޫމްއަރަށް ދައުވާކުރަން އުފުއްދައިފައިވާ ހަދަމުންދާ ސިޓީ[20]ގެ ބާރުބަލަކުން ކަނޑައެޅިފައިވާ މައްސަލަތަކުގެ ކުރިން ފޮނުވައިފައިވާ އަނގައިން ނުކުތް. އެއްބަސްވުން، ބުސަރިން އިޖުރާއަތަށް ޒޫމްއަރަށް ދައުލަތުގެ ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަޔާން ޤާނޫނުގެ ހެކިން ދައުލަތުން އިޖުރާތްތަކަށް ގޮތްތައްފަދަ އަދި އުފެދުނު އަނގަބަހުން ފެނަވަރުކަން ވެސް، އަދި އިތުރަށް ފުރުޞަތު ދެވުނު ނަމަވެސް ދައުލަތުން މިމައްސަލައިގައި އުފެދިފައިވާ ސާބިތުކަން ނެތިދާގޮތް އިސްތިޢުނާފް ކޮށްދީފައިވެއެވެ.

26. ބަލި ހާލަތަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުގައި ބަންދުން ދޫކޮށްލުމުގެ ބާރު ދޫކޮށްލުމާއި، ހާލަތުން ދުރުކުރުމާ، އުރެދޭ ދޫކުރުމާއި، އުރެދޭގެ ފަރާތުން މުޅިދައުލަތުގެ ސާބިތުވެފައިވާ އެއް ނުރައްކާ ކުޑަކުރުމަށް އަޅަންޖެހޭ

[20] މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު 167-MS/196/2021/16 ސިޓީ

އެންމެ ހަރުކަށި ފިޔަވަޅުތަކަކާއެކު އަދި އެމީހަކު ބަންދުގައި ބަހައްޓައިފިނަމަ ސިއްޙަތަށް ހުރި ނުރައްކާ ކުޑަކުރެވިދާނެކަމުގައި ދެކެމެވެ.

27. މިމައްސަލައިގެ ވަށައިގެންވާ އެންމެހާ ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު، ހުސައިން އިރުފާނުގެ ބަލި ހާލަތާއި ގުޅިގެން ޝަރީޢަތުން ސާބިތުކަން ބޭނުންވާ ސާބިތުކުރުންތަކުން މަޢުލޫމާތު ލިބުމުން، ވީއްސަމަ ފުރުސަތެއްގައި އާންމު ބަންދާއި ދުރު އަރުން ގޮތެއް ނިންމުމަށް އެދުމުގެ ފުރުސަތު ދައުލަތަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި އެފަރާތް ބަންދުން ދޫކޮށްލަން ޖެހުން މައިގަނޑު ސަބަބަކީ ވެސް މިހާރަށް އެނގިއިރު، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ނުވަތަ އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި ގޮތެއް ކަނޑައެޅިގެންދާއިރުވެސް، މިހެންވީމާ ދައުލަތުން ބޭނުންކުރެވިދާނެ މިފަދަ ފަރާތްތަކާއި ހިމާޔަތް މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް އަންނަ ނުރައްކާ ކުޑަކުރެވިދާނެ ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

28. ހުސައިން އިރުފާނުގެ ބަލި ހާލަތާ ގުޅޭ ގޮތުން، މިހާރު މިކޯޓަށް ލިބިފައިވާ މައުލޫމާތުގެ އަލީގައި ބަންދާމެދު ގޮތެއް ނިންމަން ބަލާއިރު،

28.1 ހުސައިން އިރުފާން ދަރުނާޖޫގެ ބަންދު މުރާޖަޢާ އަޑުއެހުމުގައި މައިގަނޑު ޝަކުވާއަކީ ޕައިލްސްގެ މައްސަލައެވެ. 17 ޖަނަވަރީ 2021 ގައި މާލޭ ޖަލުން ހުސައިން އިރުފާން ބޮޑު ޓްރީޓްމަންޓުގެ ލިޔެކިޔުންތަކުން ޖަލު ބަންދުގައި ހުރުމުގެ ސަބަބުން އާންމު މިބަޔަކަށް އަސަރުކޮށް ފުރާނައަށް ނުރައްކާވާ ފަދަ ކަމެއް އޮތްކަން އެނގެން ނެތެވެ. އަދި ހަމަޖައްސާފައިވާ، ބަންދުން ދޫކޮށްލި ފަހުން ހުސައިން އިރުފާން ހުއްދަފަތާއި ބޭސް ފަރުވާއަށް ބަލާއިރު ފުރިހަމަ ޑޮކްޓަރުން ހުރި ކަމުގައި ޓްރީޓްމަންޓްގެ އިރުޝާދު ހޯދައި ބަހައްޓަން ފަރުވާ ހިފައިފައިވާކަން އެނގެން ނެތެވެ. އެހެންކަމުން، ހުސައިން އިރުފާނުގެ ޒިހުނީ ބަލިގެ ސަބަބުން ޖަލު ބަންދުގައި ހުރުމުގެ ސަބަބުން

ބައްޔަށް ބޭސްފަރުވާ ނުހޯދުމުގެ ސަބަބުން އޭނާގެ ފުރާނައަށް ނުވަތަ ސިއްހަތަށް ބޮޑު ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެކަމަށް ފެންނަ ސަބަބީ ހުށަހަޅާފައިވާ އެއް ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

28.2 ޙުސައިން އިބްރާހީމްގެ ދެވަނަ ޝަކުވާއަކީ "ހެލޫސިނޭޝަން" ވުމުގެ ސަބަބުން ދިމާވާ އުނދަގޫތަކެވެ. މިކަންތައްތަކާ ގުޅިގެން 17 ޖަނަވަރީ 2021 ގައި ޙުސައިން އިބްރާހީމް ނަފްސާނީ ބަލާގެ ހާއްސަ ޑޮކްޓަރަކަށް ދައްކާފައިވާއިރު މިއީ ވަގުތުން ވަގުތަށް (urgent) ކޮށް ހަދަން ޖެހޭ ކޮންސަލްޓޭޝަނެއް ކަމަށް ޑޮކްޓަރު ފާހަގަކޮށްފައިނުވެއެވެ. އަދި މިއީ ޖަލު ބަންދުގައި ހުރެގެން ނުލިބޭނެ ފަރުވާއެއް ކަމެއް ވެސް ޑޮކްޓަރީ ލިޔުންތަކުން އެނގެން ނެތެވެ.

28.3 ޙުސައިން އިބްރާހީމް ބަންދުން ދޫކުރުމުން އޭނާ އަމިއްލައަށް ނަފްސާނީ ބަލާގެ ހާއްސަ ޑޮކްޓަރަކަށް ދައްކާފައިވާކަން އެނގެއެވެ. ޙުސައިން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ލިޔެކިޔުންތަކުން ޙުސައިން އިބްރާހީމްގެ ޑައިގްނޯސިސް އަކީ "ޖެނެރަލް ސައިކިއެޓްރިކް އެސެސްމަންޓް ނޯޓް އޮބްސެސިވް ކޮމްޕަލްސިވް ޑިސްއޯޑަރ" ކަމަށް އެނގެންކަމާއި ޑޮކްޓަރު އިރުޝާދު ދެއްވާފައިވަނީ ސައިކޯތެރަޕީ ފޮލޯއަޕް ކުރުމަށެވެ. އާދެ. އަދި (ބޭރުގައި) އަށް ހެދުމަށެވެ. މި ބަލިމަރަޒާއި ގުޅިގެން އެއްވެސް ޑޮކްޓަރީ ބަޔާން/ޓްރީޓްމަންޓެއް އެހެނިހެން ދެއްވާފައިނުވާކަން އެނގެއެވެ. އަދި ވަގުތުން ލިބެންޖެހޭ އެއްވެސް ފަރުވާއެއް ފާހަގަކުރައްވާފައިވާކަން އެނގެން ނެތެވެ.

28.4 އެހެންކަމުން، ނަފްސާނީ މައްސަލައެއް ކަމުގައި ޙުސައިން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމާ ގުޅިގެންވެސް ޖަލު ބަންދުގައި ހުރެގެން އޭނާގެ ބައްޔަށް ބޭސްފަރުވާ ނުހޯދުމުގެ ސަބަބުން އޭނާގެ ފުރާނައަށް ނުވަތަ ސިއްހަތަށް ބޮޑު ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެކަމަށް ފެންނަ ސަބަބީ ހުށަހަޅާފައިވާ އެއް ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

29. ހުސައިން އިބްރާހީމް ބަންދުގައި ހުރެ ޑޮކްޓަރަށް ދެއްކުމަށް އުޅުއްވައިފާކަން މައްސަލައާ ގުޅިގެން ބާއްވުނު ހަޤީޤަތްތެރިކަން އެނގެއެވެ. އަދި ހުސައިން އިބްރާހީމްގެ އުމުރާ އެއްގޮތަށް އެހާ ޒުވާން ދައުލަތުގައި މާލޭގެ ކޯޓުތަކަށް ސަރަޙައްދު އަދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް އާއި ޖިނާއީ އެއްބަސްވުމާ އަޅާކިޔުމުގައި ދިވެހި ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން އެހެންނަމަވެސް، ޖިނާއީ ބޭނުންތަކަށް ކޯޓުގައި ގެންގުޅޭ ޝަރީޢަތުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދާ ސިޔާސަތު ޙާކިމުން ބަލަހައްޓާ ޤާނޫނު ހުސައިން އިބްރާހީމް ހިމެނިގެން ޝަރީޢަތުގެ ތަރުތީބުގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެކިބަހަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ޝަރީޢަތުގެ ގޮތުގައި ދެކޭ ކަމުގައި ވާތީ، ހުސައިން އިބްރާހީމް ޝަރީޢަތުން މިނިވަންކޮށްދިނުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަމުގައި ހުރި ޤާނޫނީ ބާރު އެއީ މައްސަލައިގެ ހެކިތަކާއި ހެކިބަސްތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތަކަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މިމައްސަލައިގެ އެއްވަނަ ޝަރީޢަތުގެ ނިޔާވާ ހުކުމަކީ ޝަރީޢަތުން ހުސައިން އިބްރާހީމްގެ ބަދަލުގައި އޮތް ދަޢުވާ ބޮޑު ކުރުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ހެކިތަކާ ބެހޭ ގޮތުންނެވެ. ޖިނާއީ ގޮތުން ހުސައިން ޝަރީޢަތަށް ނުހާޒިރުވުމުގެ ސަބަބުން ޝަރީޢަތް ބަލަމުން ގެންދެވުނު ޝަރީޢަތުގެ ތަރުތީބަކީ ޤާނޫނާ ޚިލާފު ތަރުތީބެކެވެ. ޝަރީޢަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ހުސައިން އިބްރާހީމް ކަންކަމުގެ ނިޔާއަށް ވާތީ ޤާނޫނީ ފުރުޞަތު ހޯދުމުގެ ހައްޤު ޚިލާފުވާކަމުގައި ބަލާނެއެވެ. ޝަރީޢަތުގެ ނިންމުމުގެ ތަރުތީބު ޤާނޫނާ ޚިލާފު ހުކުމެއްކަމުގައި ނިންމަވާ ޖަލްސާތަކުގައި ބަލާނެއެވެ.

30. އެހެންނަމަވެސް، މިމައްސަލައިގައި މިހާރުވެސް ހުސައިން ޖިނާއީ ޝަރީޢަތުގައި ހުސައިން އިބްރާހީމްގެ ސިޔާސީ ޙާލަތު ހުރި މަސައްކަތް ޚިޔާރުގައި ބަންދުގައި ހުރިގޮތުން އެ ޚިޔާލަކީ ދިފާޢާ ޚިލާފު ނުކުރެވި އެ ޚިޔާލުގެ ތަޤުރީރު ނުކުރެވި ސިޔާސަތު ބާރު ގެއްލިފައިވާ ދިފާޢުގެ ޙައްޤު ހިމާޔަތްކުރުމަށް ފަދަ ސަބަބުތަކެއް ހުރި ކަމަށް އެނގެން ނެތް ކަމާއި އެހެންކަމުން ހުސައިން އިބްރާހީމް ބަންދުގައި ބާއްވާފައި ވަނީ ޤާނޫނުގެ ޚިލާފުން

އުދިއްޖެހަމަ، މި ރައުޔުގެ 28 ވަނަ ނުކުތާގައިވާ ކަންތައްތައްކަން ރިޢާޔަތްކޮށް އޭނާގެ ބަންދާމެދު ގޮތެއް ނިންމަންވާނެކަމުގައި ދެކެމެވެ.

31. މިކޮޅުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/33 ޤަޟިއްޔާގައި ހުކުމުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ރައުޔާ މިމައްސަލައާ ހުރި ފަރަގު ބަޔާންކުރުމަކީ މުހިއްމުކަމެއް ދެކެމެވެ. 2021/HC-A/33 ޤަޟިއްޔާގައި ބަންދުގައިވާ ފަރާތް ބަންދަރުހި ފަހުން، ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ޝަރީޢަތަށް ދެއްވި އޭނާގެ ބަލި ހާލަތާއި ގުޅޭ ފަންނީ މީހުންގެ ރަޕޯ ހުށަހަޅައި އެފަރާތާ ގުޅޭ ލިޔެކިޔުންތަކުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅި އެލިޔެކިޔުންތަކުން ބަންދުގައިވާ ފަރާތުގެ ސިއްޙަތަށް ނުރައްކަލެއް އޮތް ކަން ދަލީލުތަކުން ކަށަވަރު ނުވާތީއެވެ.

32. އަދި ހަމަވެސް، މިމައްސަލައިގައި ސުވާލު އުފެދިފައިވަނީ ގޮތް ބަންދުގައި ހުރި މީހަކު ޝަރީޢަތަށް ދައްކަން ތަޙުޤީޤުކުރަން އެދުމުން އޭނަ ފަރުވާ ފައިސާ ހޯދުމުގައި އެފަރާތެއްގެ ސިއްޙަތަށް ނުރައްކަލެއް އޮތްކަން ކަށަވަރުކުރުމާ ގުޅޭގޮތެވެ. މިމައްސަލައިގައި ހުސައިން އިރުފާން ޝަރީޢަތަށް ދައްކަން އެދިފައިވާކަން ޝަރީޢަތުގެ ސަމާލުކަމަށް އައިކަން އެނގެއެވެ. ޝަރީޢަތަށް ދެއްކުމުގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ފިޔަވަޅު އަޅާފައިންވާކަން އެނގޭ ހާލަތުގައި، އަދި އުފެދިފައިން ޝަރީޢަތަށް ދެއްކިކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ޝަރީޢަތުން ފުރުޞަތުދީފައިވާކަން ފެނެ އެނގެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތުން ބަލާނެކަމެއްފައިވަނީ ދައުލަތުގެ ލިޔެކިޔުންތަކުން (ކަރުދާސްތަކުގެ އޭ.ޕީ.ޖީ ލިސްޓަށް) ހުސައިން އިރުފާން ޝަރީޢަތަށް ދައްކަން އުދުހުންކަން އެނގެން ނެތީ ޝަރީޢަތަށް ދެއްކިފައިނުވާ ކަމަށެވެ.

33. މިފަދަ ހާލަތްތަކުގައި ބަންދުގައި ހުރި މީހާގެ ސިއްހަތަށް ނުރައްކާވެދާ ކަމެއް ކަން ކަނޑައަޅުއްވާނީ އެފަރާތް ޑޮކްޓަރަށް ދައްކައިގެންނެވެ. ޑޮކްޓަރަށް ދައްކަން ފުރުސަތުން ހުޅުވާލާ ފަރާތުން އެކަމާ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި އަޅާނުލާ ކަން އެނގޭ ދިނު، އަދި ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން ތަކުރާރުކޮށް ފުރުސަތުދިނުމުން އެކަން އެކަން ގެ ކަނޑައަޅު ނުކުރާތީ މިހާތަނުގައި، މިއަހަރުގެ 20 އަދި 25 ވަނަ ނުކުތާތަކުގައިވާ ކަންތައްތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ޝަރުޠުތަކާ އެކު ބަންދަން ފުރުސަތު ދިނުމުގެ އިޖުރާއަތު ފަސޭހަކަން ލިބެން ވާނެ ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

ހުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކުރި ސަބަބުތަކާއި އެގޮތުގެ މަތިން ހުކުމުން، އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B6(665-2020)ABA/2021/05 ކޯޓު އަމުރުގައި ޝަރުޠުތަކާ ހުސައިން އިބްރާހީމް ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް ނިންމާފައިވާ ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ތަނެއް ނެތް ކަމަށް ކަނޑައަޅަމެ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 665/Cr-C/2020 ދަޢުވާއާ ގުޅިގެން މ. އެންޖެލްސް، ހުސައިން އިބްރާހީމް ބަންދުގައި ބަހައްޓައި ދިނުމަށް އެދި ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނަރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅައިދިނުމަށް، މި ދަޢުވާގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކަންކަމުގެ އަލީގައި ހުސައިން އިބްރާހީމްގެ ބަންދާއި ގުޅޭ އަމުރެއް ނެރުމަށް ޖާއިޒުކަމަށް ކަނޑައަޅައި މި ދަޢުވާ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާގުން ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި ދަޢުވާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު އަލީ ސަމީރު

ފަނޑިޔާރު ފާތިމަތު ފަރުޒާނާ (ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު